

Kasvattajan menetelmävinkkejä kestävään kehitykseen

Kierrätys

Kierrätysastiat – Päiväkodissa olevia kierrätysastioita voi koristella niin, että lapset muistavat paremmin, mitä astioihin tulee kierrättää. Lapset voivat itse koristella astiat haluamallaan tavalla.

Hämähäkinverkko – Tutustumisleikki - Lankarullaa heitetään piirissä seuraavalla niin, että jokainen, jolle se on tullut, pitää langasta kiinni. Näin muodostamme hämähäkinverkon. Kenelle lanka heitetään, kertoo oman nimensä ja lempivuodenaikansa. Sitten verkko puretaan.

Kosketa -leikki - Ohjaaja sanoo vuoron perään: ”kosketa; puuta, kangasta, metallia, muovia”. Katsotaan mitä eri materiaaleja on ympärillämme.

Kierrätys ja lajittelu - Kaikki leikkaavat itselleen lehdistä/mainoksista kuvia erilaisista tuotteista/materiaaleista tai ohjaaja on valinnut eri materiaaleja lajiteltavaksi. Lajittelemme ne sitten eri ”roskiksiin” eli kierrätämme ne. Ohjaaja on tulostanut eri kierrätyskuvat valmiiksi tai tehnyt roskikset esim. maitopurkeista. Kierrätyskuvia saa esim. <https://www.phj.fi/neuvonta/koulut-ja-paivakodit/kuvalliset-lajitteluohjeet-paivakodeille/> sivulta. Mietimme myös, miksi kierrätetään ja mitä tapahtuu roskille, joita ei kierrätetä tai laiteta roskikseen.

Korjauspaja - Kaikkea ei aina tarvitse heittää heti roskiin - jotkut asiat voidaan korjata, moneen kertaan. Toisella puolella tilaa on korjauspaja – toisella roskis. Ohjaaja huutaa esineen ja lapset menevät joko korjauspajan tai roskiksen luo. Voidaan liikkua myös eri tavoin kuten hiipien tai takaperin. Esineitä: Kirja, juomalasi, kampa, paita, cd-levy, nukke ja leikkiauto.

Kierrätetään eri roskia! – Ympäri tilaa asetellaan eri kierrätysastioita (bio-, lasi-, metalli-, pahvikeräys). Lapset ovat tilan keskellä yhdessä ryhmässä. Ohjaaja sanoo jonkun roskan ja lapset juoksevat jonkun astian luo. (Esim. banaaninkuori – biojäte). Leikkiä voi vaikeuttaa niin, että lapset jaetaan eri kierrätyksiin. Kun ohjaaja huutaa eri roskan nimen, ne lapset, jotka kuuluvat siihen kierrätykseen, juoksevat omalle pisteelleen.

Energia

Tarina - Lapset saavat näytellä ohjaajan kertoman lyhyen tarinan. Tarinaan tulee yksi kerrallaan eri henkilöitä tai esineitä. Lapset mennä jonoon ja aina vuoron perään tulla lavalle, kun tarinaan tulee uusi tuttavuus. Kun tullaan lavalle, mennään johonkin kohtaan lavaa ja jäädään siihen. Voidaan esittää henkilöä tai esinettä paikallaan. Voidaan miettiä, minkä kokoinen näyteltävä asia on ja miten se käyttäytyy. Muistetaan kuunnella tarkkaan tarinaa. Tarinan jälkeen käydään yhdessä läpi, mistä tarinan eri henkilöt tai esineet saavat energiansa. Tarinaan voi keksiä uusia henkilöitä tai esineitä.

Ensimmäisenä lavalle saapuu kukka.

Olipa kerran kukka. Kukka oli hyvin värikäs ja kaunis. Kukka piti sateesta ja auringosta.

Seuraavana lavalle saapuu koira.

Eräänä iltapäivänä kukan luo tuli koira. Koira oli hyvin vanha ja rauhallinen. Koira tykkäsi syödä luita sekä ottaa pitkiä iltapäivänokosia.

Seuraavana lavalle saapuu talo.

Koira asui perheensä kanssa talossa. Talo oli hyvin suuri ja siinä on iso katto.

Talossa on aina hyvin lämmintä.

Seuraavana lavalle saapuu auto.

Talon pihalle ajoi juuri auto. Autosta kuului hirveä meteli ja se ajoi niin kovaa pihaan, että se melkein törmäsi taloon. Auto parkkeerasi talon viereen.

Seuraavana lavalle saapuu ihminen nimeltä _____

Hän kaivaa taskustaan banaanin ja syö sen. Tämän jälkeen, hän marssii sisälle taloon ja aukaisee telkkarin.

Seuraavana lavalle saapuu televisio.

Telkkari on hyvin pieni ja se on lattialla. Televisiosta alkaa kuulua eriskummallisia ääniä.

Äkkiä kuitenkin telkkari menee itsestään kiinni! _____ säikähtää ja muistaa, että on unohtanut maksaa sähkölaskun!

LOPPU.

Sananselitys -leikki - Tulostetaan kuvia, mihin asioihin kotona ja arjessa kuuluu energiaa (telkkari, jääkaappi, auto, lamppu, tietokone, patteri jne.). Kuvien joukossa on myös asioita, jotka eivät kuluta sähköä (kävely, metsä, pyöräily, kirja, aurinko). Lapset saavat vuoron perään arvuutella kuvan toisilleen, jonka jälkeen he käyvät sen laittamassa kuvan kartongille, joko sen alle, mitkä asiat kuluttavat sähköä tai ei kulutta sähköä. Kun kaikki kuvat on arvuuteltu, mietimme yhdessä kuvien avulla, miten kotona voisi säästää energiaa. Kirjoitetaan asioita ylös kuvien alle.

Energian säästäminen – Laaditaan yhdessä lasten kanssa päiväkodissa ohjeet energian ja luonnonvarojen säästämiseen. Lapset ja aikuiset kaikki allekirjoittaisivat nämä säännöt. Energian säästämistä voidaan alustaa tarinoilla tai kuvilla. Lapset voivat itse listata ja miettiä mitä energian säästämistoimia päiväkodin arjessa voisi tehdä.

Sosiaalinen kestävyys

Yhdessä laskeminen - Ryhmä seisoo piirissä ja luettelee numerot 1– 20 niin, että vain yksi kerrallaan on äänessä. Jos kaksi sanoo numeron samaan aikaan, aloitetaan alusta. Jokainen sanoo numeron, kun siltä tuntuu, ennalta sovittua järjestystä ei ole. Harjoituksessa täytyy kuunnella tarkasti toisia osallistujia.

Suon ylitys - Koko ryhmä voi ylittää kuvitteellisen suon samaan aikaan. Ylitykseen mukaan tarvitaan kaksi (tai enemmän) lankkua, jotta jalat eivät uppoaisi suohon. Suon ympäri päästään kävelemään, kun takana oleva lankku siirretään aina edessä olevan eteen. Yhdessä toimimalla varmistetaan, että kukaan ei tipu suon silmään.

Hyvä kaveri – Mietitään yhdessä, minkälainen on ihminen, joka toimii sosiaalisesti kestävästi toisia kohtaan? Eli minkälainen on hyvä kaveri, joka ottaa kaikki muutkin

huomioon. Kirjoitellaan lapsille mieleen tulleita asioita posti-it lapuille ja laitetaan niitä kiinni ihmiseen, joko oikeaan tai piirrettyyn.

Rentoutumisharjoitus - Jaetaan lapset kahteen ryhmään, jossa on mukana yksi aikuinen. Yksi lapsista menee kilpikonna asentoon piirin keskelle, ja muut tekevät hänen selkäänsä sadepisaroita, samalla kun laulamme laulua: "Sade lyö pienten sienten kattoon, rummuti rummuti rum rum". Toisella säkeistöllä lauletaan "Etana hiljaa hyräilee, surullista virttä", silloin sivelemme keskellä olevan selkää hellästi. Kaikki saavat käydä vuoron perään keskellä.

Kanikani – Leikkijät seisoo piirissä. Aloitetaan leikki niin, että yksi heiluttaa käsiä (kaninkorvia) korviensa vieressä. Hän sanoo heiluttaessaan korviaan koko ajan "kanikanikanikani". Leikkijät, jotka seisovat hänen vieressään, heiluttavat kanssa kättänsä. He kuitenkin heiluttavat vain toista kättänsä, hänen puoleista, korvansa vieressä. Tämän jälkeen kani heitetään toiselle piirissä olevalle. Heittäessä täytyy sanoa sen nimi, jolle kani heitetään. Hän rupeaa vuorostaan hokemaan "kanikanikani" ja heiluttamaan käsiään. Hänen vieressä olevien täytyy myös ryhtyä mukaan ja heilutella käsiään. Jos vieressä oleva, ei ala heilutella käsiään, hän tippuu pelistä pois. Pelissä täytyy olla tarkkana ja keskittyä muihin leikkijöihin.

Liike ja seis – Liikutaan ohjaajan pyytämällä tavoilla. Ensin liikutaan vapaasti. Kun ohjaaja huutaa: "Hep!" Lapset juoksevat ohjeen mukaan - 1. Tiinan perään jonoon, 2. Ollin ympärillä piiri, 3. Sadun luokse maahan makaamaan. Näiden jälkeen, liikutaan taas vapaasti. Kun ohjaaja huutaa äänen numeroita. mennään numeron mukaisiksi ryhmiksi ja liikutaan sen mukaisesti mitä ohjaaja huutaa. 1. takaperin, 2. varpaillaan, 3. nopeasti, 4.väsyneinä, 5. vihaisina, 6. vihaisina autoilijoina jne.

Ketjuluoru - Aloitetaan leikki sanomalla, että olen joku tai jokin. Etsimme itsellemme tärkeää asiaa. Esimerkiksi: "Olen omena ja etsin puutani". Seuraava leikkijä jatkaa: "Olen puu ja etsin metsääni". Kolmas leikkijä jatkaa: "Olen metsä ja etsin puroani". Leikki jatkuu näin. Jos tulee joku hankala sana vastaan, miettikää yhdessä vastausta.

Etsi lelu – Piilotetaan huoneeseen lelu. Lapset etsivät lelua ja kun joku sen löytää, hän jää seisomaan paikalleen sanottamatta mitään. Kun muut leikkijät huomaavat, että asia on

löydetty, he tekevät jonon hänen peräänsä. Leikissä täytyy tarkkailla muita ja keskittyä moneen asiaan yhtä aikaa.

Luonto

ULKONA

Puu palaa, pakko vaihtaa - Leikkiä varten tarvitaan alue, jossa on puita tms. Keskellä on yksi leikkijä ilman omaa puuta. Ilman omaa puuta oleva leikkijä huutaa: "Puu palaa, pakko vaihtaa!". Puiden luona olevat leikkijät vaihtavat puita, jolloin keskellä oleva leikkijä yrittää päästää yhteen niistä. Ilman omaa puuta jäänyt leikkijä on uusi huutaja.

Hiipimisharjoitus, - Yksi istuu silmät suljettuina keskellä muita. Muut lähestyvät häntä hiipien hiljaa eri suunnista. Istuja keskellä kuuntelee tarkkaan ja ilmoittaa heti, kun kuulee lapsen lähestyvän. Keskellä olija osoittaa kuulemaansa äänen suuntaan. Se, joka pääsee koskettamaan istujaa, pääsee hänen paikalleen.

Joka miehen oikeudet - Käydään läpi lasten kanssa, mitä tarkoittavat joka miehen oikeudet. Mietitään yhdessä näitä kysymyksiä. Lapset voivat mennä ennalta päätetyille Ei - puolelle tai KYLLÄ -puolelle, kun ohjaaja kysyy kysymyksen.

Voitko tai saatko

Kyllä

- Pilkkiä ja onkia
- Poimia kukka, sieniä ja luonnonmarjoja
- Kerätä jo maassa olevia risuja ja oksia
- Liikkua luonnossa eri tavoin

Ei

- Häiritä tai vahingoittaa lintujen pesiä ja poikasia
- Vahingoittaa tai kaataa kasvavia puita

- Roskata ympäristöä
- Kulkea muiden pihamailla
- Katkoa puista oksia
- Aiheuttaa häiriötä tai haittaa muille

Luontokuva – Valitkaa ympäristö joku asia ja tehkää oman luontokuvan sen ympärille. Voitte valita jonkun vuodenajan kuvaan. Yksi kerrallaan lapset menevät luontokuvaan. He kertovat mitä he kuvassa esittävät ja asettuvat asentoon. Keksitään lopuksi nimi kuvalle.

Taideteos luonnosta – Lasten kanssa käydään keräämässä retkellä eri materiaaleja luonnosta, joista kootaan joko yhdessä taideteos seinällä tai askarrellaan omat taulut. Mukaan voi myös piirtää, maalata ja askarrella eri otuksia tai kasveja. Esim. kuivatuista appelsiininsiivuista voi tehdä hienoja aurinkoja.

Tutkimusaitaus – Lähimaastosta otetaan pieni alue ja merkataan se. Aluetta tutkitaan lasten kanssa tarkasti eri vuodenaikoina. Katsotaan mitä alueella kasvaa tai näkykö siinä jälkiä. Lapset voivat tutkia suurennuslaseilla aluetta. Alueesta voidaan pitää tutkimuskirjaa ja lapset voivat piirtää omista havainnoistaan.

SISÄLLÄ

Pensas – Puu – Taivas –leikki - Kaikki lapset lähtevät juoksemaan tai kävelemään. Ohjaajan huutaessa tehdään joku mainituista liikkeistä, sitten taas jatketaan. Pensas – Leikkijät menevät kyykkyyyn, Puu – He nousevat varpailleen ja nostavat kädet ylös kattoa kohti, Taivas – Hypätään ylös, kädet kattoa kohti.

Satu luonnosta – Tarvitaan satuhahmo ja aihe. Lasten kanssa mietitään aihe, esimerkiksi karhun kevät. Ohjaajalla voi olla mukanaan karhupehmolelu. Jokainen lapsi saa vuorotellen karhun itselleen ja hän pääsee jatkamaan yhteistä tarinaa karhun keväästä. Ohjaaja kirjoittaa tarinan ylös ja lukee sen lopuksi ääneen lapsille.

Taikataikina - Taikataikinasta voi muovailta mitä tahansa. Sekoitetaan 4dl vehnä jauhoa ja 2dl suolaa. Joukkoon lisätään 2dl kylmää vettä. Vaivataan taikinaa, kunnes se on tasaista ja kiinteää. Joukkoon voi lisätä 1 rkl ruokaöljyä. Kun muovailut ovat valmiita, ne kovetetaan uunissa 125 asteessa tunnin ajan. Luomukset voidaan maalata kovettamisen jälkeen esim. askartelulakalla. Niistä voidaan tehdä sisälle maisematyö, esim. satumetsä, laittaa ulos hiippailemaan puitten alle tai viedä kotiin. Muovailuista saa esim. eläimiä, muita hahmoja, koruhelmiä, koristeita jne.

Kiviperheet – Lasten kanssa kerätään ulkoa erilaisia kiviä, joihin sisällä maalataan, liimataan ja askarrellaan kasvoja, käsiä jne. Hahmoista voi tulla mitä erinäisimpiä esim. lumiukko, siili, mörkö.

Toivekasvi – Tarvitaan: Ruukku (kermaviili-jogurttipurkki), multaa, vessapaperia, kasvin siemen. Kaikki lapset ryhmästä saavat kasvattaa oman kasvin. Mullaan sisään lapsi saisi laittaa mukaan oman toiveen, sadun, piirustuksen yms. Asia laitetaan vessapaperille, että se maatuisi. Valmis kasvi voidaan antaa lahjaksi. Lapset koristelevat ruukkunsa itse. Laitetaan ruukun pohjaan pieni reikä, että vesi pääsee valumaan pois. Laitetaan purkkiin multaa ja kaivetaan kaksi kuoppaa. Toiseen laitetaan siemen ja toiseen vessapaperi. Ruukkuihin voidaan istuttaa myös yrtejä ja toiminta voidaan tehdä myös ilman vessapaperia.

Linkit

Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa

https://www.kierratyskeskus.fi/files/4679/Keke_paivakodissa.pdf

http://www.kierratyskeskus.fi/files/56/Lasten_maapalloretki_pieni.pdf

Kierrätys

https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/ymparistokoulu_polku/lennu_liito-oravan_ymparistokerho/leikit_ja_laulut

<https://www.phj.fi/neuvonta/koulut-ja-paivakodit/kuvalliset-lajitteluohjeet-paivakodeille/>

Energiasta

https://wwf.fi/app/uploads/n/d/v/awljzxfdh6zvajynw4zzg/energia-haltuun_ylaekoulu-ja-lukio.pdf

Sosiaalinen kestävyys

<https://www.innokyla.fi/documents/369207/5cea3095-02ff-43fd-bb3b-c6d74c2d5019>

Luonto

https://wwf.fi/app/uploads/h/2/2/obxw2pzcbzpas673kplmpgg/wwf_luonto_kutsuu_seikkailuun.pdf

<http://frantic.s3.amazonaws.com/smy/2014/10/Leikkeja-tehtavia-varhaiskasvatukseen-ja-alkuopetukseen.pdf>

<https://www.kierratyskeskus.fi/files/3204/kiurujakoppis.web.pdf>

<http://www.orvokioravanluontokoulu.fi/kapyvarasto/luontoleikkeja/>

<http://www.luontoliitto.fi/kouluille/luontopolku-lapsille>

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104248/Milla%20Koikkalainen%20opinnyt_etyo.pdf?sequence=1

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141132/Opas.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hakukone kestävän kehityksen menetelmistä ja sivuistoista

https://materiaalit.maailmankoulu.fi/materiaalit?tid_3=171&tid_2=185&tid_4=All&tid_1=All&tid=All&keys=

Eri materiaaleja

<https://mappa.fi/fi/etusivu>

<https://peda.net/kouvola/perusopetus/hankkeet/oketkol2/motl/vo/luontokasvatus2>

Lähteet

- Aho, E., Helander, S., Piironen, S. & Tervo, K. 2015. Rauman varhaiskasvatuksen kestävä kehityksen opas. Rauman varhaiskasvatus. https://www.rauma.fi/wp-content/uploads/2016/11/Rauman-varhaiskasvatuksen-keke-opas_11.2.2016.pdf 28.2.2021.
- Hokkonen, H. & Välikangas, K. 2018. Luontokasvatus osana varhaiskasvatusta. Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/148472/HokkonenValikangas_HelinaKirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y 28.2.2021.
- Kainulainen, K. & Haapala, I. 2018. Pienet vihreät askeleet -opas ympäristökasvatuksesta päiväkodeille. Karelia ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141132/Opas.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 28.2.2021
- Koikkalainen, M. 2015. Mennään mehtään! -Ideoita luontokasvatukseen päiväkodissa. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104248/Milla%20Koikkalainen%20opinnaytetyo.pdf?sequence=1> 28.2.2021.
- Nyholm, A. & Åberg, M. 2010. Lapsi oppii luonnosta -Ideoita ympäristökasvatuksen toteuttamiseen päiväkodissa. Diakonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25383/Nyholm_Annaleena_Aberg_Minnamari.pdf?sequence=1&isAllowed=y 28.2.2021.
- Porttila, R., Kivijärvi, L., Mäki, A., Pohjola, T., Falkstedt, P., Akkola, M., Laitinen, T., Korhonen, M. & Turunen, A. 2000. Metsän oppimispolku. Opetushallitus ja Suomen metsäyhdistys. <http://frantic.s3.amazonaws.com/smy/2014/10/Leikkeja-tehtavia-varhaiskasvatukseen-ja-alkuopetukseen.pdf> 28.2.2021.

Muu lähteet, linkit:

Kierrätyskeskus

https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/ymparistokoulu_polku/lennu_liitoravan_ymparistokerho/leikit_ja_laulut

Leikki pankki - <https://leikki pankki.leikkipäivä.fi/haku>

Luontoon - <https://www.luontoon.fi/jokamiehen oikeudet>